



Ahu-ō-Māhine

Ua patuhia teie marae i ni'a i te tahi tahua marae tahito i te area tenetere XVII.

Ua mo'ehia te i'oa mātamua o te marae nei, ua topa-noa-hia i te i'oa o tō na fatu, 'oia ho'i o Māhine, te Ahu o Māhine.

Aita atu e marae mai teie i roto i te fa'a nei

Hoho'a noa ihoā 'o ia i te marae no te pae tai :

E marae poromaha hipa, e te ahu e toru ta'hira'a, tei fa'afāriuhia i ni'a i Mou'a Roa.

Ua patuhia 'o ia i te 'ōfa'i tarai 'ōmene aore ra i te 'ōfa'i huru menemene. E'ere roa atu teie fa'anahora'a i te mea matauhia ia au i te ha'amorira'a i te atua 'Oro, te atua no te hotu'umu e te tama'i.

I roto mai i te 'āua tei niuhia i te 'ōfa'i te ti'a ra e piti 'ōfa'i turu'i e hōē 'ahuru 'ōfa'i ti'a.

I te poro marae ua fa'āhipahia te 'ōfa'i poromaha e māmū re'are'a e te māmū 'ute'ute taua mau 'ōfa'i.

E tamaiti o Māhine na Te-ari'i-tua-i-Nu'urua no Vārari (Ha'apiti) e na Fetēfetē-te-u'i no te marae Ahura'i no Fa'a'a, e ti'ara'a tō na i ni'a i te marae Marae-Ta'ata (Pāea). Ua fa'aipoipo te tahi tamahine taeae nō na o Itia ia Pomare Tahī. E tuahine te vahine a Māhine no Amo, te Ari'i no Pāpara.

O Māhine, te ari'i nui no 'Aimeho (Moorea), tei fa'atōro'ahia e Mārama 'ei ūpo'o fa'atere no 'Ōpūnohu. Ua patu 'o ia i tō na marae i te tuha'a mata'eina'a no Tupauruuru. E mero 'o ia no te pupu 'ari'oi, tei roto 'o ia i te va'ura'a o te pupu 'oia ho'i te pupu teitei roa a'e, te mau 'avae parai, rātou tei tatauhia mai ni'a mai i raro i te 'āvae.

I te matahiti 1770, ua fārerei 'o ia i te tapena Tute i te 'ōō'a no 'Ōpūnohu.

Ua pohe o Māhine i te matahiti 1790 i Atahuru (Pāea) i roto i te tama'ira'a o te feiā no Ahura'i e no Pāea i tō Tū Vaira'aroa (Pōmare I) tei turuhia e te mau Peretāne.

No roto mai i te 'ōpū fēti'i no Mārama, te mau ari'i e fatu nei i te mau marae fa'ahia no 'Ūmāre'a i 'Āfare'aitu e no Nu'urua i Ha'apiti.

'Oro, te atua no te hotu'umu e te tama'i e no te mau 'ari'oi

Ua ha'amata te ha'amorira'a o teie atua i Ra'iātea hou a tae mai ai i Moorea i te area matahiti 1760 mā te ha'afaufa'a 'ore i te tahi atu mau atua. Ua tu'i tō na ro'o i te mau fenua Raromata'i mā na roto i te mara'ara'a o te hanahana o te fēti'i huiari'i Pōmare. Te pūpūhia nei te tāata 'ei tapufā'a'ite i ni'a i te marae.